

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

Г. Г. Березовська

УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

Навчальний посібник

Умань
2015

УДК 811.161.2'28(075.8)

ББК 81.411.1-5я75

Б 48

Рецензенти:

Маленко О.О., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства і лінгводидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Торчинський М.М., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології Хмельницького національного університету;

Тищенко Т.М., кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано Вченою радою Уманського
державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 6 від 15 грудня 2014 року)*

Б 48 Березовська Г.Г. Українська діалектологія : навчальний посібник / Ганна Григорівна Березовська. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. – 154 с.

У навчальному посібнику подано рекомендації до практичних занять з української діалектології: запропоновано тематику і плани практичних занять, перелік питань для самоконтролю, домашні й аудиторні завдання, тестові та інші завдання для самостійної роботи, діалектні тексти, схему аналізу діалектних текстів, варіанти контрольної роботи, матеріали для довідок, перелік питань до заліку, завдання для самостійної роботи та індивідуальне навчально-дослідне завдання; рекомендовано список основної і додаткової літератури, лінгвістичні атласи, діалектні словники; вміщено карту говорів української мови.

Для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів, діалектологів, викладачів, учителів.

УДК 811.161.2'28(075.8)

ББК 81.411.1-5я75

© Г. Березовська, 2015

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Українська діалектологія (з урахуванням кредитно-модульної системи навчання)	5
Програма навчальної дисципліни	7
Структура залікового кредиту навчальної дисципліни	9
Розподіл балів оцінювання успішності студентів.....	10
Шкала та критерії оцінювання	11
Теми практичних занять	12
Теми лабораторних занять.....	12
Практичне заняття № 1. Діалектологія як розділ лінгвістики	13
Практичне заняття № 2. Розвиток української діалектології	29
Практичне заняття № 3. Фонетична система української діалектної мови	39
Практичне заняття № 4. Морфологічні особливості української діалектної мови	54
Практичне заняття № 5. Синтаксичні особливості української діалектної мови	67
Практичне заняття № 6. Українська діалектна лексика	74
Практичне заняття № 7. Поліські і південно-східні діалекти	85
Практичне заняття № 8. Південно-західні діалекти	92
Лабораторне заняття № 1-2. Діалектні особливості українських говорів	100
Схема аналізу діалектного тексту.....	101
Зразок аналізу діалектного тексту	101
Зразки варіантів контрольної роботи	103
Тексти.....	105
Поліські діалекти	105
Південно-східні діалекти	110
Південно-західні діалекти	117
Питання до заліку	133
Завдання для самостійної роботи	136
Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	136
Література	137
Лінгвістичні атласи	143
Діалектні словники.....	145
Кarti	148
Умовні скорочення	154

ПЕРЕДМОВА

Пропонований навчальний посібник розрахований на студентів-філологів вищих навчальних закладів напряму підготовки 6.020303 Філологія. Українська мова та література. Його структура повністю відповідає навчальній програмі дисципліни «Українська діалектологія», що побудована за вимогами кредитно-модульної (модульно-рейтингової) системи організації навчального процесу у вищих закладах освіти.

У посібнику вміщено робочу програму навчальної дисципліни, подано розроблені практичні заняття, у яких відповідно до тем запропоновано плани практичних занять, перелік питань для самоконтролю, домашні й аудиторні завдання, завдання для самостійної роботи. До кожного заняття дібрано тестові завдання, які передбачають перевірку й закріплення набутих знань, запропоновано матеріали для довідок, рекомендовано список літератури, яка допоможе студентам у підготовці до практичного заняття.

До посібника включено завдання з усіх розділів курсу української діалектології, виконання яких допоможе краще засвоїти фонетичні, граматичні та лексичні особливості різних говорів української мови. Завдання ілюстровані діалектними текстами, реченнями, окремими словами, записаними від жителів певної говірки чи дібрані з хрестоматій. Всі діалектні матеріали представлені фонетичною транскрипцією.

Окремо у посібнику вміщено дібрані з сучасних збірників і експедиційних записів діалектні тексти українських говірок, які репрезентують усі говори української мови.

У посібнику подано перелік питань до заліку, завдання для самостійної роботи та індивідуальне навчально-дослідне завдання, рекомендовано список основної і додаткової літератури, лінгвістичні атласи, діалектні словники, вміщено карту говорів української мови.

Пропонований посібник прислужиться студентам-філологам не тільки під час вивчення української діалектології, а й при написанні курсових та кваліфікаційних робіт, у підготовці студентських доповідей та виступів на наукових конференціях.

Ганна Григорівна Березовська

УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

Навчальний посібник

Підписано до друку 05.02.2015. Формат 60х90 1/32

Папір офсет.

Обл.-вид. арк. 7,1. Ум. друк. арк. 6,4.

Тираж 300. Зам. № 2119.

Видавець та виготовлювач

ФОП Жовтий О.О.

20300, м. Умань, вул. Садова, 2
(УДПУ, навчальний корпус № 1)

Тел. 097 255 65 07

047 44 3 51 33

093 540 78 82

e-mail: nastek@meta.ua

www.foto-na.net.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 2444 від 22.03.2006 р.